

TKO NAM JE KRIV

Hrvatskom ovih dana povremeno izbijaju prosvjedi. Kurikularna reforma, krediti u Švicarcima, skupi lijekovi za djecu, deložacije sirotinje, otočani protiv koncesija, taksisti protiv Ubera... Možda uskoro naiđu protesti sitnih dobavljača protiv Agrokora, sveopćeg pučanstva protiv porodice Todorović, mase građana protiv korumpiranih političara ili nezadovoljnijih radnika protiv poslodavaca koji ne plaćaju obavljeni rad.... Iako vjerojatno najvažnije, najrjeđe su „borbe“ između rada i kapitala, između radnika i poslodavaca.

Premda se neki elementi tog sukoba svakodnevno naziru, posebno sa stanovišta kapitala, proisteklog iz privatizacijskog kriminala, danas je prava linija fronte drukčija. Umjesto sukoba radnika i poslodavaca, na djelu je rat između onih koji rade i onih koji ne rade, onih koji su poduzetni, odgovorni, marljivi i sposobni i onih koji žive na njihov teret, a proizvod su raznih oblika *parazitizma*. Umjesto da smo odani kultu rada i ideji da iza uspjeha preko noći stoji desetljeće napornog proljevanja znoja, svi bismo željeli živjeti od rente, prijevremene mirovine, privilegija, a u drastičnim slučajevima od korupcije i kriminala.

Jedno je istraživanje pokazalo da bi čak 54% stanovnika Hrvatske, kad bi se našli u takvoj prigodi, iskoristilo politički položaj, za promicanje osobnih interesa. Kako smo mogli tako duboko pasti?

U početku bijaše...

Stjecanje nedopuštenih privilegija temeljem pripadnosti vlasti nije izum naše političke garniture, ali ga je ona iz nepoželjnog izuzetka pretvorila u pravilo. Krenulo je s vrha. Prvi hrvatski predsjednik, usred ratne 1992. godine, za vrlo je mali iznos, pod vanzakon-

skim uvjetima, otkupio vilu u elitnom dijelu Zagreba koju je dobio na korištenje još kao general JNA. Njegova je kćer otvorila dućan u lokalnu Ministarstva obrane, jedan od sinova postao dobavljač hrane za Ministarstvo unutarnjih poslova, a obiteljski prijatelj počeo uz obilnu političku pomoć ovladavati maloprodajom i prehrabrenom industrijom stvarajući koncern Agrokor.

Za njima su ubrzo krenuli drugi, od Sander-a i Kutle do Ježića i Zagorca. A kad mogu oni s vrha i nikome ništa, što će tek uraditi oni ispod, objedinjeni čvrstom piramidom demokratski izabrane vlasti. Očiti moralni pad, nekažnjeni kriminal i evidentni sukob interesa bili su okidač masovne korupcije. Ona se kapilarno uvukla u sve pore države, institucije vlasti i *management* javnih poduzeća. Demokratske se države neovisnim pravosuđem čiste od trulih jabuka da ne pokvare dobru većinu. Naše su se trule jabuke uvukle u sustav do vrha i počele širiti trulež čitavim društvom. U takvom se okruženju događala tranzicija, pretvaranje društvene imovine u javnu i privatnu. Gledajući unatrag, politički usmjeravana pretvorba bitno je doprinijela tajkunizaciji, uništavanju poduzeća, regija, gospodarskih grana i djelatnosti. Uzrokovala je rasprodaju najvjedni-